แนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

Guidelines of flood crisis mananagement in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district, Kraburi district Ranong province

นายณรงค์ ดำกุล[1]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ จินดาพล อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการภาครัฐและเอกชน)

[2]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง 2) ศึกษาเปรียบเทียบการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัย และ 3) เสนอแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 15 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามบทบาทหน้าที่ (Purposive sampling) และประชากรในพื้นที่ตำบลลำเลียง จำนวนทั้งสิ้น 8,948 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน โดยใช้ตารางของ (Krejcie Morgan , 1970 : 608-609) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ตามลำดับ 2) บทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัยต่างกันส่งผลต่อการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะแนวทาง

ในการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง มีประเด็นสำคัญดังนี้ ประการแรก การวางแผนบริหารจัดการอุทกภัย การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉิน/น้ำท่วม และ การจัดการหลังจากเกิดภัยพิบัติ ประการที่สอง ภาวะผู้นำในช่วงวิกฤตในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ ประการที่สาม การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน ประการที่สี่ การจัดเตรียมศูนย์พักพิงชั่วคราวให้ได้มาตรฐานและเป็นระบบ

คำสำคัญ ; การจัดการ วิกฤต อุทกภัย

Abstract

The purposes of this study were to : 1) Study the level flood crisis mananagement in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district, Kraburi district Ranong province. 2) To compare the flood crisis mananagement in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district, Kraburi district Ranong province. by role in flood crisis management and 3) The proposed approach to flood crisis management in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district, Kraburi district Ranong province. This was the quantitative research using questionnaire. The samples used were 5 administrators, 15 officers selected by purposive sampling technique and 8,948 people in Lumliang sub- district with 368 of samples using (Krejcie Morgan, 1970: 608-609) Stratified Random Sampling. The sample size was selected by simple random sampling. The instrument was questionnaire. Data was analyzed by frequency, percentage, average, standard deviation and Using the test ANOVA (One-Way ANOVA).

The research results were as follows : 1) Levels flood crisis mananagement in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district, Kraburi district Ranong province. in overall and in each aspect were in medium rate the average score from descending include personnel averaged the highest, followed the structure, location, budget, material equipment and tools respectively. 2) the role of managing the flood as well. Affect the flood crisis areas in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district not different. 3) Recommendations for managing flood crisis areas in the Tambon Administration Organization Lumliang sub-district. Key issues as follows. The first, a flood management plan, prevention and decreasing effects , the preparation, Emergency Management / Flood, and after management disaster. The second, the leadership in the crisis, decided to resolve the situation. The third, building partnerships with various sectors. To resolve the problem together. The fourth, preparation temporary shelter to the standards and systems.

Keywords ; management, crisis, Flood

บทนำ

เนื่องจากอุทกภัยถือเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ประเทศไทยประสบและต้องเผชิญหน้าอยู่เป็นประจำทุกปี อาจจะหนักบ้างหรือเบาบ้างและบางปีก็ต้องเผชิญหลายสิบครั้ง ถึงแม้เวลาจะผ่านไปแต่ประเทศไทยยังไม่สามารถรับมือกับภัยพิบัติดังกล่าวได้ดีพอสมควร จุดบอดหรือปัญหาของการบริหารจัดการวิกฤตอยู่ที่ระบบป้องกันและเตือนภัย ที่ตัวคนหรือมีข้อบกพร่องอื่นที่มองข้ามไป (ถอดบทเรียนต่างประเทศ “โมเดล” รับมือวิกฤตน้ำท่วม : ไทยพับลิก้า,2554) การเกิดมหาอุทกภัยปี 2554 นับเป็นครั้งรุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นปีจนถึงปลายปี และมีพื้นที่ประสบภัยกระจายตัวในทุกภาคของประเทศ อุทกภัยครั้งนี้ส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างหนักทั้งทางภาคการเกษตร อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปยังภาคส่วนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก โดยมีพื้นที่ประสบอุทกภัยและมีการประกาศเป็นพื้นที่ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม 2554 จนเดือนพฤศจิกายน รวมทั้งสิ้น 65 จังหวัด ทั้งนี้มีผู้เสียชีวิต 657 ราย สูญหาย 3 คน (บันทึกเหตุการณ์มหาอุทกภัย, 2554)

ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ได้เกิดสาธารณภัยเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณภัยที่เกิดจากธรรมชาติ คือ อุทกภัย น้ำป่าไหล่หลากและดินโคลนถล่มเนื่องจากมีฝนตกหนักติดต่อกันนานถึงแปดเดือนในแต่ละปี รวมทั้งลักษณะทางภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชันเกือบทั้งหมด การสร้างบ้านเรือนอยู่ในหุบเขาแคบ (รูปตัววี) อยู่ชิดติดริมน้ำ และการสร้างบ้านขวางร่องเขา เป็นต้น เมื่อปี พ.ศ. 2532 ได้รับความเสียหายจากพายุเกย์เล็กน้อย พ.ศ. 2540 ได้รับอิทธิพลจากพายุซีต้าทำให้ฝนตกหนักต่อเนื่องหลายวัน เป็นเหตุให้เกิดดินไหลมากกว่า 70 แห่ง และมีน้ำป่าไหลหลาก ทำให้บ้านเรือนและพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก และมีชาวพม่าเสียชีวิต 2-3 ราย พ.ศ. 2549 ได้รับอิทธิพลของพายุดีเปรสชั่นช้างสาร ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากส่งผลให้บ้านเรือนและพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย และในปี พ.ศ. 2551 เกิดน้ำป่าไหลหลากทำให้บ้านเรือนและพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายจำนวนมาก (กรมทรัพยากรธรณี, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : เมษายน 2552)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ สังกัดกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลการจัดการสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดระนอง ได้เล็งเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมีความรู้เข้าใจสภาพปัญหา อุปสรรคและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดอุทกภัยเป็นอย่างดีและเป็นองค์กรหนึ่งที่มีภารกิจสำคัญในการจัดการ

กับภัยพิบัติ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนเอง โดยได้กำหนดอำนาจและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองและการสนับสนุนพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากท้องถิ่นเป็นพื้นที่แรกที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติ ซึ่งถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรับมือกับภาวะวิกฤตหรือภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้นได้เหตุการณ์นั้นจะไม่ขยายผลจนเกิดเป็นภัยพิบัติ ด้วยเหตุนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญมากในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดระนอง รวมทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่จังหวัดระนองอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ในองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ โดยมุ่งเน้นศึกษาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เท่านั้น

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนในพื้นที่ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 8,948 คน (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2558 สำนักทะเบียนอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 15 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามบทบาทหน้าที่ (Purposive sampling) และประชากรในพื้นที่ตำบลลำเลียง จำนวน 368 คน โดยใช้ตารางของ (Krejcie Morgan , 1970 : 608-609)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ บทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนทั่วไป

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม 2558 - มกราคม 2559 รวมระยะเวลา 6 เดือน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัยมาทบทวน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการวิกฤตอุทกภัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์แล้วมาสรุปได้ ดังนี้

จากการศึกษาความหมายของแนวคิดเกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤตอุทกภัย ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการวิกฤตอุทกภัย ดังนี้ หัสยา ไทยานนท์ (2555) ได้อธิบายถึงปัจจัยหลักสำคัญของสาเหตุในการเกิดอุทกภัยออกเป็น 2 ประการด้วยกันกล่าวคือ การเกิดอุทกภัยโดยปัจจัยหลักจากธรรมชาติ และการเกิดอุทกภัยโดยปัจจัยหลักจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งนี้อุทกภัยที่เกิดโดยปัจจัยหลักจากธรรมชาติแบ่งได้ 3 กรณีคือ (1) น้ำจากฟ้า (Precipitation) อาจเป็นลักษณะฝน หิมะ ละอองหรือลูกเห็บ (2) น้ำจากแหล่งเก็บกักน้ำ เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ประตูระบายน้ำ ฝายทดน้ำ โดยสาเหตุที่ทำให้น้ำท่วม คือ การระบายน้ำส่วนเกินในปริมาณมากทิ้งออกไปและ (3) น้ำท่วมจากน้ำทะเลหนุนเกิดจากระดับน้ำทะเลยกตัวสูงขึ้นแล้วท่วมพื้นที่โดยตรง และสุภัสสรณ์ ทวีวิไลศิริกุล (2556) หลักการการเตรียมความพร้อมในการจัดการในภาวะวิกฤตตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 คือ การที่ส่วนราชการ

สามารถนำบทเรียนสถานการณ์ความรุนแรงสำคัญที่ผ่านมามาปรับกระบวนการทำงานใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องการบริการประชาชนเพื่อให้มั่นใจว่าภารกิจหลักของราชการ หรืองานบริการประชาชนที่สำคัญสามารถดำเนินงาน หรือให้บริการได้อย่างต่อเนื่องไม่สะดุดหยุดลงแม้ว่าจะประสบกับวิกฤตการณ์หรือภัยพิบัติต่างๆ โดยยึดแนวทางการดำเนินการเตรียมความพร้อมต่อสภาวะวิกฤต 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับส่วนราชการ 2) การเตรียมความพร้อมของส่วนราชการในการจัดทำแผนรองรับการดำเนินภารกิจการให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง (Business Continuity Plan) 3) การซักซ้อมแผนและนำไปปฏิบัติได้จริง 4) การส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาความหมายของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะ ดังนี้ เดวิด อีสตัน (David Easton 1953 : 129) ได้นิยามคำว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง อำนาจในการจัดสรรค่านิยมและการแจกแจงคุณค่าต่างๆ อย่างถูกต้องตามกฎหมายให้แก่สังคมส่วนรวม กล่าวคือ บุคคลและองค์กรที่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้นก็คือ รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจากการจัดสรรค่านิยมของสังคม โธมัส อาร์ ดาย (Thomas R. Dye , 1984 : 1) ได้นิยามคำว่า นโยบายสาธารณะหมายถึง สิ่งที่รัฐบาลเลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ ในส่วนรัฐบาลเลือกที่กระทำครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดของรัฐบาล ทั้งที่เป็นกิจกรรมที่เป็นภารกิจหลักและกิจกรรมที่เป็นภารกิจที่เกิดขึ้นในบางโอกาส รวมทั้งวัตถุประสงค์ที่ดำเนินการที่รัฐบาลเลือกกระทำบรรลุเป้าหมายด้วยดี ในการให้บริการประชาชน และสมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2553 : 21-23) ได้นิยามความหมายของนโยบายสาธารณะไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่รัฐเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นการใช้อำนาจของรัฐในการจัดสรรกิจกรรมเพื่อตอบสนองค่านิยมของสังคม ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ พรรคการเมือง สถาบันราชการ เป็นต้น

จากการศึกษาความหมายของแนวคิดเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำ ดังนี้ Yukl (2010) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ เป็นเรื่องของการใช้อิทธิพล ผู้ที่ใช้อิทธิพล จุดมุ่งหมายในการใช้อิทธิพล ลักษณะของการใช้อิทธิพล และผลลัพธ์ของการพยายามใช้อิทธิพล และยังมีบางความหมายที่ยามแตกต่างไปว่าภาวะผู้นำไม่ใช่เป็นเพียงการกระทำ ภาวะผู้นำเป็นชีวิตของเรา เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ภาวะผู้นำเกิดขึ้นจากภายใน ภาวะผู้นำเกี่ยวกับว่าเรารักใครมากเท่า ๆ กับว่า เราทำอะไร และรัตนิกรณ์ จงวิศาล (2556 หน้า 14) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเป็น

คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธา การยอมรับ ความพยายาม การอุทิศตัว การใช้ความสามารถอย่างดีที่สุด และช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมสรุปเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัย ส่วนตัวแปรตาม คือ การจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

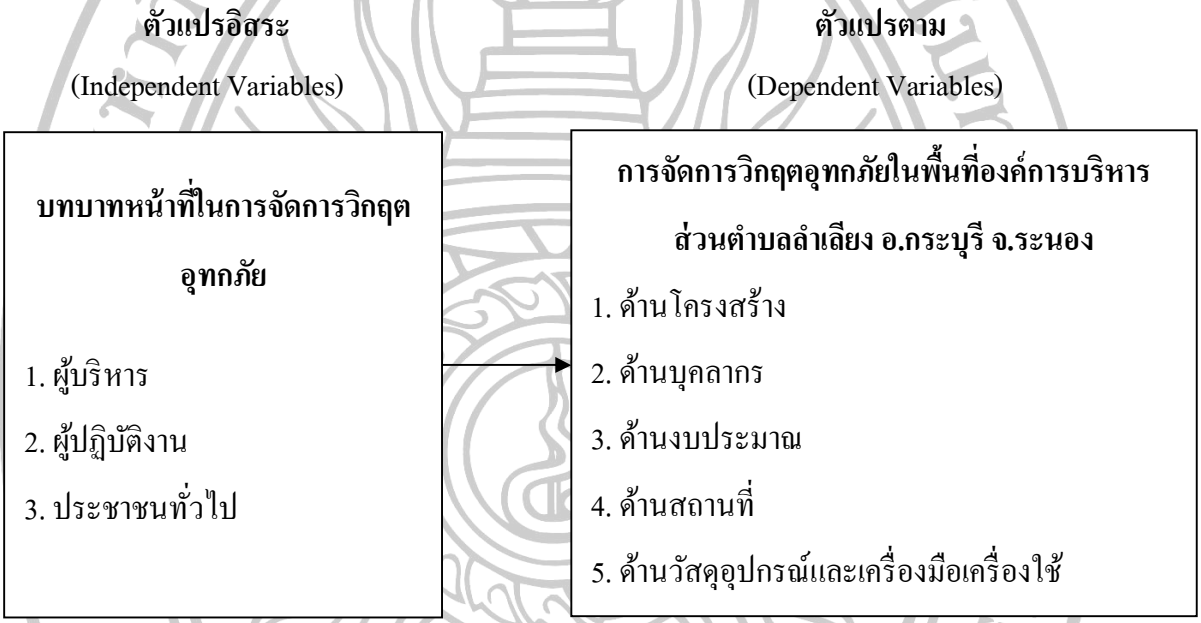

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 15 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามบทบาทหน้าที่ (Purposive sampling) และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลลำเลียง จำนวน 8,948 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน (โดยใช้ตารางของ (Krejcie Morgan, 1970 :608-609) การเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามขนาดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้ว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามบทบาทหน้าที่ (Stratified

random sampling) และทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้กรอกแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียงเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 จัดทำแบบสอบถาม ทดลองใช้ปรับปรุงจนสมบูรณ์

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน โดยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้แนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษา อธิบายหัวข้อในแบบสอบถามและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการวิกฤตอุทกภัย

2. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถาม หากพบว่าคำตอบมีไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะซักถามเพิ่มเติมจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ละฉบับ และนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นสถานภาพส่วนบุคคลของผู้กรอกแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ทำการวิเคราะห์สมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนทั่วไป กับตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ การประเมินผลด้วยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วย One Way ANOVA (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่ตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 3.49) รองลงมาได้แก่ ด้านโครงสร้าง ($\overline{X}$ = 3.40) ด้านสถานที่ ($\overline{X}$ = 3.20) ด้านงบประมาณ ($\overline{X}$ = 3.13) และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ($\overline{X}$ = 2.98) ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัย โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ และด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนเอง และเป็นไปตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับท้องถิ่น อำเภอและจังหวัดในการจัดการกับสาธารณภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเนก อ่อนมั่นคง (2553: 3) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การให้บริการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลนครชัยศรี พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร และด้านระบบการทำงาน

2) จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการวิกฤตอุทกภัย โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง ได้มีความตระหนัก ความสนใจ ความพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้ที่จะอยู่กับภัยน้ำท่วมที่เกิดขึ้นให้ได้ มีการวางแผน ฝึกซ้อมแผน และมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในระยะยาวต่อไป ทั้งแบบที่ใช้โครงสร้างและไม่ใช้โครงสร้าง โดยได้ดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2553 – 2557 “บทว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย” และเป็นไปตามคู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น (2554) ซึ่งสอดคล้องกับ ไททัศน์ มาลา ,สุนทรชัย ชอบยศ และพิศาล พรหมพิทักษ์กุล (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี ด้านปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการอุทกภัย 1) มีการป้องกันและลดผลกระทบ 2) มีการเตรียมความพร้อมของเทศบาลและประชาชนให้มีความสามารถในการอยู่กับน้ำ 3) มีการจัดการในภาวะฉุกเฉิน/การสู้ภัยน้ำท่วม มีการบริหารจัดการวิกฤต การสร้างความร่วมมือ ระบบการสื่อสารในช่วงวิกฤต การจัดตั้งศูนย์บัญชาการฉุกเฉินและศูนย์พักพิงชั่วคราว และ 4) มีการจัดการหลังเกิดภัยอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแนวทางการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง ที่ควรพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน

1.1 ด้านโครงสร้าง ควรมีการจัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชาให้ชัดเจน มีเอกภาพ และสามารถปฏิบัติงานได้จริงให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านบุคลากร ควรบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ตำบลลำเลียง

1.3 ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวกับการจัดการวิกฤตอุทกภัยทั้งในด้านโครงสร้างและมิใช่โครงสร้างอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านสถานที่ ควรจัดหาสถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวให้เป็นระบบและมีความปลอดภัย

1.5 ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ควรจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานทุกระดับทั้งแต่จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นว่ามีแนวทางในการจัดการวิกฤตอุทกภัยในพื้นที่แตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรธรณี. (2552). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย จังหวัดระนอง :กรุงเทพมหานคร.

กรมทรัพยากรธรณี. (2556). รายงานสถานการณ์ธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ล้านคำ จำกัด.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2550). พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 : กรุงเทพมหานคร.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2553). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553 -2557 : บทว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.(2557). การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: กรุงเทพฯ.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.(2558). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 : กรุงเทพมหานคร.

จังหวัดระนอง. (2558). แผนเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่มจังหวัดระนอง พ.ศ. 2558. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดระนอง : เอกสารอัดสำเนา.

จังหวัดระนอง. (2558). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดระนอง พ.ศ. 2558. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดระนอง : เอกสารอัดสำเนา.

_____.ถอดบทเรียนต่างประเทศ “โมเดล” รับมือวิกฤตน้ำท่วม (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2558. จาก http://thaipublica.org/2011/10/flood-control-cases/index.htm

ทวิดา กมลเวชช. (2554). คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น.พิมพ์ครั้งที่ 1. สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร :บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.

_____. บันทึกเหตุการณ์มหาอุทกภัย.(2554). (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2558. จาก http://www.thaiwater.net/current/flood54.html.

องค์การบริหารส่วนตำบลลำเลียง. (2558). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560). สำนักงานปลัด อบต.ลำเลียง : เอกสารอัดสำเนา.

อเนก อ่อนมั่นคง. (2553). การให้บริการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.